

Міжнародний стандарт фінансової звітності 2

ПЛАТІЖ НА ОСНОВІ АКЦІЙ

МЕТА

- 1 Метою цього МСФЗ є визначення вимог до фінансової звітності суб'єкта господарювання, що виконує *операції, платіж за якими здійснюється на основі акцій*. Зокрема, він вимагає від суб'єкта господарювання відображати вплив операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій, на його прибутки або збитки та на фінансовий стан, у тому числі відображати витрати, пов'язані з операціями, за якими *опціони на акції* надаються працівникам.

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

- 2 Суб'єкти господарювання повинні застосовувати цей Стандарт для обліку всіх операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій, зокрема для таких:
 - а) *операції, платіж за якими здійснюється на основі акцій з використанням інструментів власного капіталу*, за якими суб'єкт господарювання отримує товари або послуги як компенсацію за інструменти власного капіталу суб'єкта господарювання (включаючи акції або опціони на акції);
 - б) *операції, платіж за якими здійснюється на основі акцій з використанням грошових коштів*, за якими суб'єкт господарювання купує товари або послуги, беручи на себе зобов'язання перевести постачальникові цих товарів або послуг певні суми грошових коштів (чи інші активи), які ґрунтуються на ціні (або вартості) акцій суб'єкта господарювання чи інших інструментів капіталу суб'єкта господарювання;
 - в) операції, у яких суб'єкт господарювання отримує або придбаває товари чи послуги на умовах, відповідно до яких суб'єкт господарювання або постачальник цих товарів чи послуг може вибрати розрахунок за операцію або грошовими коштами (чи іншими активами), або шляхом випуску інструментів власного капіталу,за винятком випадків, визначених далі в параграфах 5 і 6.
- 3 У цьому МСФЗ передача акціонерами суб'єкта господарювання інструментів його власного капіталу сторонам, які виступають постачальниками товарів або послуг цьому суб'єктові господарювання (у тому числі і його працівникам) вважається операціями, платіж за якими здійснюється на основі акцій. Винятком є випадки, коли така передача вочевидь здійснюється в інших цілях, ніж оплата товарів і послуг, наданих суб'єктові господарювання. Це також стосується передачі інструментів власного капіталу материнського підприємства або інструментів власного капіталу іншого суб'єкта господарювання (який належить до тієї самої групи, що й сам суб'єкт господарювання) сторонам, які виступають постачальниками товарів або послуг цього суб'єкта господарювання.

- 4 У цьому МСФЗ операції з працівником (чи з іншою стороною), які є власниками інструментів капіталу суб'єкта господарювання, не вважаються операціями, платіж за якими здійснюється на основі акцій. Наприклад, якщо суб'єкт господарювання надає всім власникам певного класу його інструментів власного капіталу право придбати додаткові інструменти власного капіталу цього суб'єкта господарювання за ціною нижчою, ніж справедлива вартість таких інструментів власного капіталу, а працівник отримує це право тому, що він є власником інструментів власного капіталу такого визначеного класу, то надання або реалізація цього права не підпадає під вимоги цього МСФЗ.
- 5 Як зазначалося в параграфі 2, дія цього МСФЗ поширюється на операції, платіж за якими здійснюється на основі акцій, у результаті яких суб'єкт господарювання придбаває товари або отримує послуги. До товарів належать запаси, витратні матеріали, основні засоби, нематеріальні активи та інші нефінансові активи. Однак суб'єктам господарювання не слід застосовувати цей Стандарт для обліку операцій, у результаті яких суб'єкт господарювання отримує товари як складову чистих активів, придбаних у результаті об'єднання бізнесу, на які поширюється дія МСФЗ 3 „Об'єднання бізнесу”. Отже, сфера застосування цього Стандарту не поширюється на інструменти власного капіталу, випущені в результаті об'єднання бізнесу в обмін на контроль, отриманий суб'єктом господарювання в результаті такого об'єднання. Проте сфера застосування цього Стандарту поширюється на інструменти власного капіталу, надані працівникам суб'єкта господарювання (який отримує контроль у результаті об'єднання бізнесу) як представникам його чинного персоналу (тобто в обмін на їхні подальші послуги). Подібним чином, анулювання, заміна чи інші зміни в умовах виплат на основі акцій через об'єднання бізнесу, або ж інша реструктуризація власного капіталу має відображатися в обліку відповідно до положень цього МСФЗ. В МСФЗ 3 викладені настанови щодо визначення того, чи є інструменти власного капіталу, випущені при об'єднанні бізнесу, частиною компенсації, що передається в обмін на контроль над об'єктом придбання (і, отже, входить до сфери дії МСФЗ 3), чи ж вони, в обмін на безперервне надання послуги, мають визнаватись у періоді після об'єднання (і, отже, входить до сфери дії цього МСФЗ).
- 6 Застосування цього Стандарту не поширюється на операції, платіж за якими здійснюється на основі акцій, у результаті яких суб'єкт господарювання придбаває товари або отримує послуги відповідно до контракту, визначеного у параграфах 8–10 МСБО 32 „Фінансові інструменти: подання” (переглянутого в 2003 р.)* або в параграфах 5–7 МСБО 39 „Фінансові інструменти: визнання та оцінка” (переглянутого в 2003 р.).

ВИЗНАННЯ

- 7 Суб'єкт господарювання визнає товари або послуги, отримані або придбані в результаті операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій, у

* Назву МСБО 32 було змінено у 2005 р.

момент отримання зазначених товарів або послуг. Якщо товари чи послуги отримані в результаті операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій з використанням інструмента власного капіталу, то суб'єктові господарювання слід визнавати відповідне збільшення власного капіталу; і навпаки – визнавати зобов'язання, якщо товари чи послуги придбані в результаті операцій, платіж за якими здійснюються на основі акцій з використанням грошових коштів.

- 8 Якщо товари чи послуги, придбані або отримані в результаті операції, платіж за якою здійснюється на основі акцій, не підлягають визнанню як активи, то вони підлягають визнанню як витрати.
- 9 Звичайно, витрати виникають у результаті використання товарів або споживання послуг. Наприклад, послуги, як правило, споживаються відразу, і в цьому випадку витрати визнаються в міру надання послуг контрагентом. Стосовно ж товарів, то їх використання може тривати певний проміжок часу або ж вони можуть бути продані пізніше (як це відбувається у випадку запасів). У такому разі витрати визнаються в момент споживання або продажу товарів. Але іноді виникає необхідність визнати витрати до реалізації чи використання товарів або ж до надання чи споживання послуг, оскільки вони не підлягають визнанню як активи. Наприклад, суб'єкт господарювання може придбати товари на етапі розробки нового продукту, і, хоча ці товари не були використані, вони можуть не відповідати вимогам для визнання як активів згідно з відповідним МСФЗ.

ОПЕРАЦІЇ, ПЛАТІЖ ЗА ЯКИМИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ НА ОСНОВІ АКЦІЙ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНСТРУМЕНТІВ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Загальний огляд

- 10 Для обліку операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій з використанням інструментів власного капіталу, суб'єкт господарювання має безпосередньо оцінювати отримані товари чи послуги, а також відповідне збільшення власного капіталу за справедливою вартістю отриманих товарів чи послуг, за винятком випадків, коли цю справедливую вартість неможливо оцінити достовірно. Якщо суб'єкт господарювання не може достовірно оцінити справедливую вартість отриманих товарів чи послуг, їх вартість і відповідне збільшення власного капіталу слід оцінити непрямо шляхом посилання на¹ справедливую вартість *наданих інструментів власного капіталу*.

¹ У цьому МСФЗ застосовується словосполучення „шляхом посилання на” замість „шляхом посилання за”, оскільки в кінцевому результаті операція оцінюється шляхом множення справедливої вартості наданих інструментів власного капіталу, оцінених на дату, визначену в параграфі 11 або 13 (залежно від того, який з них застосовується), на кількість інструментів власного капіталу згідно з визначеними умовами набуття права, як це пояснюється в параграфі 19.

- 11 Для застосування вимог параграфу 10 до операцій з *працівниками та іншими надавачами подібних послуг*², суб'єкт господарювання повинен оцінювати отримані послуги шляхом посилання на справедливую вартість наданих інструментів власного капіталу, оскільки, як зазначалося в параграфі 12, справедливую вартість наданих послуг, як правило, неможливо достовірно оцінити. Справедлива вартість цих інструментів власного капіталу підлягає оцінці на *дату надання*.
- 12 Звичайно акції, опціони на акції та інші інструменти власного капіталу надаються працівникам як складова пакету їх винагороди, на додаток до їх заробітної плати, що виплачується грошовими коштами, та інших виплат працівникам. Як правило, послуги, отримані в обмін на певні складові пакету винагороди працівників, неможливо безпосередньо оцінити. Крім того, відокремлена оцінка справедливої вартості загального пакету винагороди може виявитися неможливою, якщо її здійснювати окремо від безпосередньої оцінки справедливої вартості наданих інструментів власного капіталу. Більше того, інколи акції або опціони на акції надаються як складова преміальної винагороди, а не як складова основної зарплати, наприклад, як стимул для утримання працівників суб'єкта господарювання або як винагорода за їхні зусилля поліпшити результати діяльності суб'єкта господарювання. Надаючи акції або опціони на акції додатково до інших форм винагороди праці, суб'єкт господарювання виплачує додаткову винагороду для отримання додаткових переваг. Оцінити справедливую вартість таких додаткових переваг, імовірно, буде доволі складно. Оскільки безпосередньо оцінити справедливую вартість отриманих послуг складно, суб'єкт господарювання повинен оцінювати справедливую вартість послуг працівників, отриману шляхом посилання на справедливую вартість наданих інструментів власного капіталу.
- 13 Для застосування вимог параграфу 10 до операцій з іншими сторонами, ніж працівники, слід виходити зі спростовного припущення щодо можливості достовірної оцінки справедливої вартості отриманих товарів чи послуг. Така справедлива вартість має оцінюватися на дату, коли суб'єкт господарювання отримує товари або коли контрагент надає послуги. Зрідка, у випадках, коли суб'єкт господарювання спростовує це припущення, оскільки він не може достовірно оцінити справедливую вартість отриманих товарів чи послуг, такий суб'єкт господарювання оцінює опосередковано отримані товари чи послуги і відповідне збільшення власного капіталу шляхом посилання на справедливую вартість наданих інструментів власного капіталу, оцінених на дату, коли суб'єкт господарювання отримує товари або коли контрагент надає послуги.

² Далі в тексті цього МСФЗ усі посилання на працівників також охоплюють інших сторін, що надають подібні послуги.

Операції, щодо отримання послуг

- 14 У разі негайного *набуття* контрагентом *права* на надані інструменти власного капіталу, від контрагента не вимагається завершити надання послуг протягом визначеного періоду, перш ніж він набуде беззастережного права власності на ці інструменти капіталу. Якщо немає свідчень протилежного, суб'єкт господарювання повинен розглядати послуги, які надає контрагент, як відшкодування за інструменти власного капіталу. У такому разі суб'єкт господарювання визнає отримані послуги у повному обсязі на дату надання з відповідним збільшенням власного капіталу.
- 15 Якщо набуття контрагентом права на надані інструменти власного капіталу не відбувається до завершення визначеного періоду надання послуг контрагентом, то суб'єкт господарювання повинен вважати, що послуги, які будуть надані контрагентом як відшкодування за такі інструменти власного капіталу, будуть отримані у майбутньому, протягом *періоду набуття права*. Суб'єкт господарювання повинен обліковувати ці послуги в міру їх надання контрагентом протягом періоду набуття права з відображенням відповідного збільшення власного капіталу. Наприклад:
- а) якщо працівникові надається опціон на акції за умови надання послуг протягом трирічного періоду, суб'єкт господарювання повинен розглядати послуги, які будуть надані цим працівником, як відшкодування за опціон на акції, яке він отримає в майбутньому, після завершення трирічного періоду набуття права;
 - б) якщо працівникові надається опціон на акції за умови досягнення певних результатів діяльності і подальшої роботи в складі персоналу суб'єкта господарювання до виконання зазначеної умови, а тривалість періоду набуття права залежить від того моменту, на який буде досягнутий певний результат, то суб'єкт господарювання повинен розглядати послуги, які будуть надані цим працівником, як відшкодування за опціон на акції, яке він отримає в майбутньому, протягом очікуваного періоду набуття права. Суб'єкт господарювання повинен оцінювати тривалість періоду набуття права на дату надання на основі найбільш імовірного результату виконання умови щодо результатів діяльності. Якщо умова щодо результату діяльності є ринковою умовою, то оцінка тривалості очікуваного періоду набуття права має відповідати припущенням, які були під час оцінювання справедливої вартості наданих опціонів, яка не підлягає подальшому перегляду. Якщо умова щодо результату діяльності не пов'язана з *ринковою умовою*, суб'єкт господарювання повинен переглядати свої оцінки щодо тривалості періоду набуття права (за потреби), якщо подальша інформація свідчить про відхилення тривалості періоду набуття права порівняно з його попередніми оцінками.

Операції, які оцінюються шляхом посилання на справедливу вартість наданих інструментів власного капіталу

Визначення справедливої вартості наданих інструментів власного капіталу

- 16 Для операцій, які оцінюються шляхом посилання на справедливу вартість наданих інструментів власного капіталу, суб'єкт господарювання повинен оцінювати справедливу вартість наданих інструментів власного капіталу на *дату оцінки*, виходячи з ринкових цін (якщо вони є) і враховуючи строки та умови, на яких були надані ці інструменти власного капіталу (відповідно до вимог, визначених у параграфах 19–22).
- 17 Якщо ринкових цін немає, суб'єкт господарювання повинен оцінювати справедливу вартість наданих інструментів власного капіталу, користуючись методом, який визначатиме ймовірну вартість цих інструментів власного капіталу на дату оцінки в операції між обізнаними, зацікавленими і незалежними сторонами. Метод оцінювання має відповідати загальній методології оцінювання, прийнятій для визначення ціни фінансових інструментів, й урахувати всі чинники та припущення, які братимуться до уваги обізнаними і зацікавленими учасниками ринку для визначення ціни (відповідно до вимог, визначених у параграфах 19–22).
- 18 Додаток Б містить подальше керівництво для оцінки справедливої вартості акцій та опціонів на акції, зосереджуючись на конкретних типових строках та умовах надання працівникам акцій та опціонів на акції.

Підхід до умов набуття права

- 19 Інструменти власного капіталу можуть надаватися в разі виконання визначених *умов набуття права*. Наприклад, надання акцій або опціонів на акції працівникам часто супроводжується умовою щодо роботи в складі персоналу суб'єкта господарювання протягом визначеного часу. Також можуть визначатися певні умови щодо необхідних результатів діяльності, які належить забезпечити, як-от досягнення певних темпів росту прибутковості суб'єкта господарювання або визначене збільшення вартості акцій суб'єкта господарювання. Умови набуття права, які не є ринковими умовами, не слід брати до уваги під час оцінювання справедливої вартості акцій або опціонів на акції на дату оцінки. Натомість умови набуття права враховуються шляхом коригування кількості інструментів власного капіталу, включених до суми оцінки операції, так, щоб у кінцевому результаті сума, визнана як відшкодування за отримані товари чи послуги, базувалася на кількості інструментів власного капіталу, право на які буде набуто в кінцевому результаті. Отже, на кумулятивній основі визнаною не буде жодна сума за отриманими товарами чи послугами, якщо не буде набуто право на надані інструменти власного капіталу, оскільки не будуть задоволені умови набуття права, наприклад, якщо контрагент не забезпечить надання послуг протягом визначеного періоду обслуговування або ж результати діяльності виявляться незадовільними, відповідно до умов параграфа 21.

- 20 Для застосування вимог, визначених у параграфі 19, суб'єкт господарювання має визнавати суму отриманих товарів чи послуг протягом періоду набуття права на основі найкращої наявної оцінки кількості інструментів власного капіталу, набуття права на які очікується, і переглядатиме (за потреби) цю оцінку, якщо подальша інформація свідчатиме, що кількість інструментів власного капіталу, набуття права на які очікується, відрізняється від попередніх оцінок. На дату набуття права суб'єкт господарювання повинен переглядати таку оцінку для її відповідності кількості інструментів власного капіталу, право на які було в кінцевому результаті набуто, відповідно до вимог параграфа 21.
- 21 Оцінюючи справедливу вартість наданих інструментів власного капіталу, слід брати до уваги ринкові умови, зокрема цільову ціну акцій, яка визначає умови набуття права (або можливість виконання угоди). Отже, в разі надання інструментів власного капіталу з визначеними ринковими умовами суб'єкт господарювання повинен визнавати товари чи послуги, отримані від контрагента, який задовольняє всі інші умови набуття права (наприклад, послуги, отримані від працівника, який залишається в штаті протягом визначеного періоду служби), незалежно від того, чи були виконані зазначені ринкові умови.

Підхід до умов ненабуття права

- 21A Аналогічно, оцінюючи справедливу вартість наданих інструментів власного капіталу, суб'єкт господарювання повинен брати до уваги всі умови ненабуття права. Тому, надаючи інструменти власного капіталу з умовами ненабуття права, суб'єкт господарювання має визнавати товари або послуги, отримані від контрагента, який задовольняє усі умови набуття права, що не є ринковими умовами (наприклад, послуги, отримані від працівника, який лишається на службі протягом визначеного періоду служби), незалежно від того, чи виконуються ці умови не-набуття права.

Підхід до ознаки оновлення

- 22 Якщо йдеться про опціони з *ознакою оновлення* й оцінюється справедлива вартість опціонів, наданих на дату оцінки, така ознака оновлення не береться до уваги. Натомість в обліку слід відображати *опціон оновлений* як новий наданий опціон у тому випадку та тоді, коли опціон оновлений буде згодом наданий.

Після дати набуття права

- 23 Після визнання товарів чи послуг, отриманих відповідно до положень параграфів 10–22, а також після визнання відповідного збільшення власного капіталу після дати набуття права, суб'єкт господарювання не повинен у подальшому коригувати загальну суму власного капіталу. Наприклад, суб'єкт господарювання не повинен у подальшому сторнувати суму, визнану за послугами, наданими працівником, якщо набуто право на інструменти власного капіталу пізніше втрачається, або (у випадку опціонів на акції) опціон не здійснюється. Однак ця вимога не звільняє суб'єкт господарювання від визнання

передачі всередині власного капіталу, тобто визнання переведення з однієї складової власного капіталу до іншої.

Якщо справедливу вартість інструментів власного капіталу не можна достовірно оцінити

- 24 Суб'єкт господарювання повинен застосовувати вимоги, визначені в параграфах 16–23, якщо необхідно оцінити операцію, платіж за якою здійснюється на основі акцій, шляхом посилання на справедливу вартість наданих інструментів власного капіталу. Зрідка суб'єкт господарювання не може достовірно оцінити надані інструменти власного капіталу на дату оцінки відповідно до вимог, наведених у параграфах 16–22. У таких виняткових випадках суб'єкт господарювання натомість повинен:
- а) первісно оцінити такі інструменти власного капіталу за їх *внутрішньою вартістю* на дату отримання суб'єктом господарювання цих товарів або на дату надання послуг контрагентом, і надалі на кінець кожного звітного періоду та на дату остаточного розрахунку, з визнанням будь-яких змін у внутрішній вартості у прибутках чи збитках. Для наданих опціонів на акції розрахунок за операцією, платіж за якою здійснюється на основі акцій, відбувається при здійсненні опціону, при його втраті (наприклад, у результаті звільнення з роботи) або при припиненні чинності (наприклад, завершення строку чинності опціону);
 - б) визнавати отримані товари чи послуги на основі тієї кількості інструментів власного капіталу, на яку зрештою буде набуто право або (якщо доречно) яка буде здійснена в кінцевому результаті. Щоб застосувати цю вимогу до, наприклад, опціонів на акції, суб'єктові господарювання слід визнати товари чи послуги, що були отримані протягом періоду набуття права (якщо вони є), відповідно до параграфів 14 і 15, за винятком вимог, наведених у параграфі 15 б) стосовно умови щодо стану ринку. Сума, визнана за товарами чи послугами, отриманими протягом періоду набуття права, має базуватися на кількості опціонів на акції, за якими очікується набуття права. Якщо треба, суб'єкт господарювання повинен переглядати цю оцінку, якщо подальша інформація свідчить про іншу кількість опціонів на акції, на які очікується набуття права, що відрізняється від попередніх оцінок. На дату набуття права суб'єкт господарювання повинен переглянути цю оцінку, яка має дорівнювати кількості інструментів власного капіталу, право на які буде набуто в кінцевому результаті. Після дати набуття права суб'єкт господарювання повинен сторнувати суму, визнану за отриманими товарами чи послугами, у разі подальшої втрати або припинення чинності опціону в результаті завершення строку дії цього опціону.
- 25 Якщо суб'єкт господарювання застосовує параграф 24, то немає потреби застосувати параграфи 26–29, оскільки будь-які зміни в строках чи умовах надання інструментів власного капіталу будуть враховані при застосуванні методу на основі внутрішньої вартості, визначеного у параграфі 24. Однак, якщо

суб'єкт господарювання розраховується за наданими інструментами власного капіталу, до яких були застосовані положення параграфу 24, тоді:

- а) якщо розрахунок відбувається протягом періоду набуття права, то суб'єкт господарювання повинен відображати такий розрахунок в обліку як прискорене набуття права, а отже, і негайно визнавати ту суму, яка інакше була б визнана за послугами, отриманими протягом тієї частини періоду набуття права, що залишилися;
- б) будь-який платіж, здійснений для розрахунку, повинен відобразитися в обліку як повторне придбання інструментів власного капіталу (тобто як вилучення з власного капіталу), за винятком випадків та тією мірою, коли ця оплата перевищує внутрішню вартість інструментів власного капіталу, оцінених на дату повторного придбання. Будь-яке таке перевищення слід визнавати як витрати.

Зміни у строках і умовах, за якими були надані інструменти власного капіталу, в тому числі анулювання та розрахунок

- 26 Суб'єкт господарювання може змінювати умови, на яких надаються інструменти власного капіталу. Наприклад, він може зменшити ціну виконання опціонів, наданих працівникам (наприклад, змінити ціну опціону), що збільшить справедливую вартість цих опціонів. Вимоги, що містяться в параграфах 27–29 і стосуються обліку впливу змін, наведені в контексті операцій розрахунку з працівниками, платіж за якими здійснюється на основі акцій. Однак ці вимоги слід застосовувати й до операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій, що проводяться з іншими сторонами, ніж працівники, і оцінюються шляхом посилання на справедливую вартість наданих інструментів власного капіталу. В цьому випадку будь-які посилання на дату надання, що містяться у параграфах 27–29, означатимуть посилання на дату, коли цей суб'єкт господарювання отримує товари або коли його контрагент надає послуги.
- 27 Суб'єкт господарювання повинен визнавати щонайменше отримані послуги, оцінені за справедливою вартістю інструментів власного капіталу на дату їх надання, якщо тільки не відбувається набуття права на ці інструменти власного капіталу через невиконання умов набуття права (іншого, ніж стан ринку), визначеного на дату надання. Це положення застосовується незалежно від будь-яких змін в строках та умовах, на яких були надані інструменти власного капіталу, і незалежно від анулювання чи розрахунку за цим наданням інструментів власного капіталу. Крім того, суб'єкт господарювання повинен визнавати впливи змін, які збільшують загальну суму справедливої вартості угоди, платіж за якою здійснюється на основі акцій або ж яка забезпечує інші переваги для працівника. Керівництво із застосування цієї вимоги наводиться у Додатку Б.
- 28 Якщо надання інструментів власного капіталу анулюються або ж розрахунки за ними здійснюються протягом періоду набуття права (за винятком анулювання в результаті втрати права через невиконання умов його набуття):

- а) суб'єкт господарювання повинен обліковувати таке анулювання або розрахунок як прискорення набуття права, а отже, повинен негайно визнавати ту суму, яка за інших умов була б визнана як сума за послуги, отримані протягом періоду набуття права, що залишився;
 - б) будь-який платіж, здійснений на користь працівника при анулюванні або розрахунку за наданими інструментами власного капіталу, слід обліковувати як повторне придбання частки власного капіталу (тобто як вилучення з власного капіталу), за винятком тієї частки оплати, яка перевищує справедливую вартість наданих інструментів власного капіталу, оцінених на дату повторного придбання. Будь-яке таке перевищення слід визнавати як витрати. Однак якщо угода про платіж на основі акцій включала компоненти зобов'язань, суб'єкт господарювання повинен переоцінити справедливую вартість такого зобов'язання на дату анулювання або здійснення розрахунку. Будь-який платіж, виконаний з метою погашення компоненту зобов'язання, слід відображати в обліку як погашення зобов'язання;
 - в) якщо працівникові надаються нові інструменти власного капіталу, то на дату їх надання суб'єкт господарювання визначає ці надані нові інструменти власного капіталу як інструменти власного капіталу, що замінюють анульовані інструменти власного капіталу; такий суб'єкт господарювання повинен обліковувати надання заміщуваних інструментів власного капіталу так само, як і зміну первісно наданих інструментів капіталу, відповідно до положень параграфу 27 і Керівництва, наведеного у Додатку Б. Надана додаткова справедлива вартість буде різницею між справедливою вартістю замінених інструментів власного капіталу, і чистою справедливою вартістю анульованих інструментів власного капіталу на дату надання заміни інструментів власного капіталу. Чистою справедливою вартістю анульованих інструментів власного капіталу є їх справедлива вартість безпосередньо перед ануляцією, за вирахуванням суми будь-яких платежів, здійснених працівникам при анулюванні цих інструментів власного капіталу, які обліковують як вилучення з власного капіталу відповідно до наведеного вище пункту б). Якщо суб'єкт господарювання не визначає надані нові інструменти власного капіталу як інструменти власного капіталу, що замінюють анульовані інструменти власного капіталу, тоді суб'єкт господарювання повинен обліковувати ці нові інструменти власного капіталу як нове надання інструментів власного капіталу.
- 28А Якщо суб'єкт господарювання або контрагент може вибирати, чи виконувати умови не-набуття права, суб'єкт господарювання повинен вважати невиконання суб'єктом господарювання або контрагентом умови не-набуття права протягом періоду набуття права як анулювання.
- 29 Якщо суб'єкт господарювання повторно придбає інструменти власного капіталу, право на які вже набуто, то виплати, видані працівникові, слід обліковувати як вилучення з власного капіталу, за винятком тієї частини

виплати, яка перевищує справедливу вартість повторно придбаних інструментів капіталу, оцінених на дату повторного придбання. Будь-яке таке перевищення слід визнавати як витрати.

ОПЕРАЦІЇ, ПЛАТІЖ ЗА ЯКИМИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ НА ОСНОВІ АКЦІЙ З ВИКОРИСТАННЯМ ГРОШОВИХ КОШТІВ

- 30 Для операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій з використанням грошових коштів, суб'єкт господарювання повинен оцінювати придбані товари чи послуги і прийняті зобов'язання за справедливою вартістю цих зобов'язань. Суб'єкт господарювання повинен переоцінювати справедливу вартість цих зобов'язань на кінець кожного звітного періоду до моменту погашення такого зобов'язання і на дату його погашення, визнаючи будь-які зміни у справедливій вартості в прибутках або збитках за відповідний період.
- 31 Наприклад, суб'єкт господарювання може надати працівникам права на приріст вартості акцій як складову пакету винагороди їхньої праці; внаслідок цього працівники набувають право на майбутні виплати грошовими коштами (а не інструментами капіталу), відповідно до збільшення ціни на акції суб'єкта господарювання починаючи з визначеного рівня за визначений відрізок часу. Або ж суб'єкт господарювання може надати працівникам право отримувати майбутні виплати грошовими коштами шляхом надання права на акції (зокрема і на акції, які будуть випущені після здійснення опціонів на акції), з можливістю викупу. Це право може бути обов'язковим (наприклад, після звільнення), або ж воно може надаватися за вибором працівника.
- 32 Суб'єкт господарювання повинен визнавати отримані послуги і зобов'язання здійснити виплати за цими послугами в міру надання послуг працівниками. Наприклад, деякі права на приріст акцій надаються негайно, а отже, від працівників не вимагається завершити визначений період надання послуг, щоб отримати право на виплату грошових коштів. Якщо немає протилежних свідчень, суб'єкт господарювання має виходити з припущення, що послуги, надані працівниками в обмін на право приросту акцій, були вже отримані. Таким чином, суб'єкт господарювання негайно визнає отримані послуги і зобов'язання здійснити виплати за цими послугами. Якщо права на приріст вартості акцій не надаються до моменту завершення визначеного періоду надання послуг працівниками, то суб'єкт господарювання повинен визнавати отримані послуги і зобов'язання сплатити за них у міру надання цих послуг працівниками протягом цього періоду.
- 33 Ці зобов'язання слід оцінювати первісно і на кінець кожного звітного періоду до їх погашення за справедливою вартістю прав на приріст вартості акцій шляхом застосування моделі ціноутворення опціону, враховуючи строки та умови, на яких були надані права на приріст вартості акцій, і тією мірою, якою працівники надали послуги на відповідну дату.

ОПЕРАЦІЇ, ПЛАТІЖ ЗА ЯКИМИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ НА ОСНОВІ АКЦІЙ З АЛЬТЕРНАТИВНИМ ВИКОРИСТАННЯМ ГРОШОВИХ КОШТІВ

- 34 У випадку операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій, а умови угоди надають суб'єктові господарювання або контрагенту можливість вибору форми розрахунку за цією операцією – чи то з використанням грошових коштів (або інших активів), чи то шляхом випуску інструментів власного капіталу, – суб'єкт господарювання відображає в обліку таку операцію (або її складові) як операцію, платіж за якою здійснюється на основі акцій з використанням грошових коштів, якщо суб'єкт господарювання прийняв зобов'язання здійснити розрахунок грошовими коштами або іншими активами і тією мірою, якою цей суб'єкт господарювання прийняв такі зобов'язання. Ця операція може бути відображена як операція, платіж за якою здійснюється на основі акцій з використанням інструментів власного капіталу, якщо таке зобов'язання не було прийняте суб'єктом господарювання, і тією мірою, якою воно не було прийняте.

Операції, платіж за якими здійснюється на основі акцій, а умови угоди надають контрагентові можливість вибору форми розрахунку

- 35 Якщо суб'єкт господарювання надає контрагентові право вибору форми розрахунку за операцію, платіж за якою здійснюється на основі акцій, а саме: з використанням грошових коштів або шляхом випуску інструментів власного капіталу, – то тим самим цей суб'єкт господарювання надає складний фінансовий інструмент, який містить компонент боргу (тобто право контрагента вимагати оплати грошовими коштами) і складову у вигляді інструмента власного капіталу (тобто право контрагента вимагати оплати інструментами власного капіталу, а не грошовими коштами). Для операцій, які здійснюються з іншими, ніж працівники, учасниками, коли справедлива вартість отриманих товарів чи послуг оцінюється безпосередньо, суб'єкт господарювання повинен оцінювати складний фінансовий інструмент як різницю між справедливою вартістю отриманих товарів чи послуг і справедливою вартістю компонента боргу на дату отримання товарів чи послуг.
- 36 Для інших операцій (зокрема для операцій з працівниками) суб'єкт господарювання повинен оцінювати справедливую вартість складного фінансового інструмента на дату оцінки з урахуванням строків та умов, за яких були надані права на грошові кошти або на інструменти власного капіталу.
- 37 Для застосування положень параграфу 36 суб'єкт господарювання повинен спочатку оцінити справедливую вартість компонента боргу, а потім оцінити справедливую вартість компонента інструмента власного капіталу, враховуючи, що контрагент повинен втратити право на отримання грошових коштів для того, щоб отримати інструмент власного капіталу. Справедлива вартість складного фінансового інструмента є сумою справедливої вартості обох його компонентів.

Однак операції, платіж за якими здійснюється на основі акцій, а контрагент має можливість вибору форми розрахунку, часто структуровані, так що справедлива вартість альтернативних форм розрахунку є однаковою. Наприклад, контрагент може мати вибір – отримати опціон на акції або права на приріст вартості акцій, який буде сплачений грошовими коштами. У таких випадках справедлива вартість компонента інструмента власного капіталу дорівнює нулю, а отже, справедлива вартість складного фінансового інструмента є такою самою, як і справедлива вартість компонента боргу. І навпаки, якщо справедлива вартість альтернативних форм розрахунку є різною, то справедлива вартість компонента інструмента власного капіталу, як правило, буде вищою від нуля, а отже, справедлива вартість складного фінансового інструмента буде вища, ніж справедлива вартість компонента боргу.

- 38 Суб'єктові господарювання слід окремо відображати в обліку товари або послуги, отримані чи придбані за кожною складовою складного фінансового інструмента. За складовою боргу суб'єкт господарювання повинен визнавати придбані товари чи послуги і зобов'язання розраховуватися за ці товари чи послуги в міру їх надання контрагентом, відповідно до вимог, що стосуються операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій грошовими коштами (параграфи 30–33). Для складової інструмента власного капіталу (якщо вона є), суб'єкт господарювання повинен визнавати отримані товари чи послуги і збільшення власного капіталу в міру надання товарів чи послуг контрагентом, відповідно до вимог, що стосуються операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій інструментами власного капіталу (параграфи 10–29).
- 39 На дату розрахунку суб'єкт господарювання повинен повторно оцінити зобов'язання за його справедливою вартістю. Якщо при розрахунку замість виплати грошовими коштами суб'єкт господарювання випускає інструменти власного капіталу, таке зобов'язання має бути віднесене безпосередньо на власний капітал як відшкодування за випущені інструменти власного капіталу.
- 40 Якщо при розрахунку суб'єкт господарювання здійснює виплати грошовими коштами замість випуску інструментів власного капіталу, така форма оплати має застосовуватися для повного погашення цього зобов'язання. Будь-яка раніше визнана складова власного капіталу має залишатися в складі власного капіталу. Якщо контрагент обирає оплату грошовими коштами, він тим самим втрачає право отримати інструменти власного капіталу. Однак ця вимога не означає, що суб'єкт господарювання не може визнати переведення всередині власного капіталу, тобто переведення з однієї складової власного капіталу до іншої.

Операції, платіж за якими здійснюється на основі акцій, а умови угоди надають суб'єктові господарювання можливість вибору форми розрахунку

- 41 Для операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій, а умови угоди надають суб'єктові господарювання можливість вибору форми розрахунку – з використанням грошових коштів або шляхом випуску інструментів власного

капіталу, – такий суб'єкт господарювання повинен визначити, чи має він поточне зобов'язання здійснити розрахунок грошовими коштами і відповідним чином відобразити в обліку операцію, платіж за якою здійснюється на основі акцій. Суб'єкт господарювання має поточне зобов'язання здійснити розрахунок грошовими коштами, якщо вибір форми розрахунку з використанням інструментів власного капіталу не є за суттю комерційним (наприклад, якщо суб'єктові господарювання законодавчо заборонено випускати акції), або суб'єкт господарювання має попередню практику чи визначену політику оплати грошовими коштами, або ж це є його звичайна форма розрахунку, у випадку коли, контрагент звертається з проханням про оплату грошовими коштами.

- 42 Якщо суб'єкт господарювання має поточне зобов'язання здійснити розрахунок грошовими коштами, він повинен відобразити таку операцію в обліку відповідно до вимог щодо операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій з використанням грошових коштів, визначеним у параграфах 30–33.
- 43 Якщо такого зобов'язання немає, суб'єкт господарювання повинен відобразити таку операцію в обліку відповідно до вимог щодо операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій з використанням інструментів власного капіталу, визначених у параграфах 10-29. Після розрахунку:
- а) якщо суб'єкт господарювання обирає форму оплати з використанням грошових коштів, ця виплата грошових коштів має відобразитися в обліку як повторне придбання частки власного капіталу, тобто як вилучення з власного капіталу, за винятком випадків, визначених далі у пункті в);
 - б) якщо суб'єкт господарювання обирає форму оплати з випуском інструментів власного капіталу, тоді подальше відображення в обліку не вимагається (за винятком переведення з однієї складової власного капіталу до іншої, за необхідності), за винятком випадків, визначених далі у пункті в);
 - в) якщо суб'єкт господарювання обирає альтернативу форму оплати з вищою справедливою вартістю, що існує на дату розрахунку, то такий суб'єкт господарювання повинен відобразити в обліку додаткові витрати на надану вартість такого перевищення, тобто відобразити різницю між сумою сплачених грошових коштів і справедливою вартістю інструментів власного капіталу, які були б випущені в іншому випадку, або ж різницю між справедливою вартістю випущених інструментів власного капіталу і сумою грошових коштів, яка була б сплачена в іншому випадку, залежно від обраного підходу.

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ

- 44 Суб'єкт господарювання повинен розкривати інформацію, яка дасть змогу користувачам фінансових звітів зрозуміти характер і обсяг угод, платіж за якими здійснюється на основі акцій, які існували протягом відповідного періоду.

- 45 Для реалізації принципу, викладеного у параграфі 44, суб'єкт господарювання повинен розкривати щонайменше таку інформацію:
- а) опис кожного виду угоди, платіж за якою здійснюється на основі акцій, що існувала в будь-який момент протягом відповідного періоду, включаючи загальні строки та умови кожної з угод, як-от вимоги для набуття права, максимальний строк наданих опціонів і метод розрахунку (наприклад, грошовими коштами або інструментами власного капіталу). Суб'єкт господарювання із суттєво подібними угодами, платіж за якими здійснюється на основі акцій, може об'єднувати цю інформацію, якщо немає потреби в окремому розкритті кожної угоди для дотримання принципу, наведеного у параграфі 44;
 - б) кількість і середньозважені ціни виконання опціонів на акції за кожною з наведених далі груп опціонів:
 - i) непогашені на початок періоду;
 - ii) надані протягом періоду;
 - iii) утрачені протягом періоду;
 - iv) здійснені протягом періоду;
 - v) строк яких закінчився протягом періоду;
 - vi) непогашені на кінець періоду;
 - vii) такі, що підлягають здійсненню в кінці періоду;
 - в) для опціонів на акції, які були здійснені протягом періоду, – середньозважену ціну акції на дату здійснення. Якщо протягом періоду опціони здійснюються на регулярній основі, суб'єкт господарювання може розкривати середньозважену ціну акції протягом зазначеного періоду;
 - г) для опціонів на акції, які були непогашені на кінець періоду, – діапазон цін виконання і середньозважений строк дії, що залишився згідно з контрактом. Якщо діапазон цін реалізації широкий, тоді непогашені опціони слід розподілити на діапазони, які дадуть змогу оцінити кількість і строк додаткових акцій, які можуть бути випущені, і грошових коштів, які можуть бути отримані після здійснення цих опціонів.
- 46 **Суб'єкт господарювання повинен розкривати інформацію, яка дасть змогу користувачам фінансових звітів зрозуміти, як протягом періоду визначалася справедлива вартість отриманих товарів чи послуг або справедлива вартість наданих інструментів власного капіталу.**
- 47 Якщо суб'єкт господарювання оцінював справедливу вартість отриманих товарів чи послуг як відшкодування за інструменти власного капіталу суб'єкта господарювання за непрямим методом шляхом посилення на справедливу вартість наданих інструментів власного капіталу, то для дотримання принципу, наведеного в параграфі 46, суб'єкт господарювання повинен розкривати щонайменше таку інформацію:

- а) для опціонів на акції, наданих протягом періоду, – середньозважену справедливу вартість цих опціонів на дату оцінки та інформацію щодо способу оцінки цієї справедливої вартості, у тому числі:
- i) застосовану модель ціноутворення опціону, та інформацію щодо такої моделі, включаючи середньозважену ціну акції, ціну виконання, очікувані коливання, строк чинності опціону, очікувані дивіденди, безризикову ставку відсотка та будь-яку іншу інформацію стосовно цієї моделі, у тому числі застосований метод і припущення, зроблені для відображення впливів у результаті очікуваного дострокового здійснення;
 - ii) спосіб, у який були визначені очікувані коливання, включаючи пояснення міри, якою очікувані коливання ґрунтувались на історичних змінах;
 - iii) зазначити, чи були включені (і як саме) до оцінки справедливої вартості інші риси наданого опціону, такі як стан ринку;
- б) щодо інших інструментів власного капіталу, наданих протягом періоду (тобто інших інструментів, ніж опціон на акції), – кількість та середньозважену справедливу вартість цих інструментів власного капіталу на дату оцінки та інформацію щодо методу оцінки цієї справедливої вартості, у тому числі:
- i) як саме була визначена справедлива вартість, якщо її оцінка не базувалася на наявній ринковій ціні;
 - ii) чи були включені до оцінки справедливої вартості очікувані дивіденди і як саме;
 - iii) чи були включені до оцінки справедливої вартості будь-які інші надані інструменти власного капіталу і як саме;
- в) для угод, оплата за якими здійснюється на основі акцій, до яких були внесені зміни протягом періоду:
- i) пояснення стосовно цих змін;
 - ii) приріст справедливої вартості (як результат цих змін);
 - iii) інформація щодо оцінки приросту наданої справедливої вартості, відповідно до вимог, що наведені вище в пунктах а) і б) (якщо це доречно).
- 48 Якщо протягом періоду суб'єкт господарювання прямо оцінював справедливу вартість отриманих товарів чи послуг, цей суб'єкт господарювання повинен розкривати, як була визначена така справедлива вартість (наприклад, чи оцінювали справедливу вартість за ринковою ціною товарів чи послуг).
- 49 Якщо суб'єкт господарювання спростував припущення, наведене в параграфі 13, він має розкривати цей факт і наводити пояснення причин спростування цього припущення.

- 50 Суб'єкт господарювання повинен розкривати інформацію, яка дасть змогу користувачам фінансових звітів зрозуміти вплив операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій, на прибутки чи збитки суб'єкта господарювання за період і на його фінансовий стан.**
- 51 Для дотримання принципу, наведеного в параграфі 50, суб'єкт господарювання повинен розкривати щонайменше таку інформацію:
- а) загальну суму витрат, визнаних за період, що виникли в результаті операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій, за якими отримані товари чи послуги не відповідають критеріям визнання як активи, у результаті чого вони були негайно визнані як витрати, включаючи окреме розкриття тієї частки загальних витрат, яка виникає в результаті операцій, відображених в обліку як операції, платіж за якими здійснюється на основі акцій з використанням інструментів власного капіталу;
 - б) щодо зобов'язань, які виникають у результаті операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій:
 - і) загальну суму балансової вартості на кінець періоду;
 - ii) загальну внутрішню вартість на кінець періоду тих зобов'язань, за якими на кінець періоду контрагент набув право на грошові кошти та на інші активи (наприклад, набуті права на приріст вартості акції).
- 52 Якщо інформація, розкриття якої вимагає цей Стандарт, не відповідає принципам, визначеним у параграфах 44, 46 та 50, то суб'єкт господарювання повинен розкривати таку додаткову інформацію, яка потрібна для виконання цих вимог.

ПОЛОЖЕННЯ ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ

- 53 У випадку операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій з використанням інструментів власного капіталу, суб'єкт господарювання повинен застосовувати цей Стандарт до надання акцій, опціонів на акції та до інших інструментів власного капіталу, які були надані після 7 листопада 2002 року і за якими набуття права ще не відбулося на момент набрання чинності цим МСФЗ.
- 54 Суб'єкти господарювання заохочуються до застосування цього МСФЗ для обліку інших наданих інструментів власного капіталу (хоча таке застосування не є обов'язковим), якщо суб'єкт господарювання оприлюднив справедливую вартість таких інструментів власного капіталу, визначену на дату оцінки.
- 55 Суб'єкт господарювання повинен переглянути у звітності всю порівняльну інформацію за всіма наданими інструментами власного капіталу і, якщо доречно, коригувати залишки нерозподілених прибутків на початок періоду для найпершого з відображених періодів.
- 56 Для всіх наданих інструментів власного капіталу, до яких не застосовувався цей Стандарт (наприклад, інструменти капіталу, надані до 7 листопада 2002 року

- включно) суб'єкт господарювання повинен, однак, розкривати інформацію згідно з вимогами, наведеними в параграфах 44 і 45.
- 57 Якщо після набрання чинності цим МСФЗ, суб'єкт господарювання змінює строки чи умови надання інструментів власного капіталу, до яких не застосовувався цей стандарт, такий суб'єкт господарювання повинен, однак, застосовувати положення параграфів 26–29 для обліку будь-яких таких змін.
- 58 Для зобов'язань, які виникають у результаті операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій, що існують на дату набрання чинності цим МСФЗ, суб'єкт господарювання повинен застосовувати цей Стандарт ретроспективно. Для цих зобов'язань суб'єкт господарювання повинен переглянути у звітності всю порівняльну інформацію, у тому числі коригування залишку нерозподіленого прибутку на початок періоду для найпершого з відображених періодів, у якому була переглянута порівняльна інформація, за винятком випадків, коли суб'єкт господарювання не повинен повторно відображати порівняльну інформацію тією мірою, якою вона відноситься до періоду чи дати до 7 листопада 2002 року.
- 59 Суб'єкти господарювання заохочуються до ретроспективного застосування цього МСФЗ до інших зобов'язань, які виникають у результаті операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій, наприклад, до зобов'язань, розрахунок за якими був здійснений у період, за яким подається порівняльна інформація. Таке застосування не є обов'язковим.

ДАТА НАБРАННЯ ЧИННОСТІ

- 60 Цей Стандарт набирає чинності для всіх річних фінансових звітів суб'єктів господарювання з 1 січня 2005 року або пізніше. Заохочується застосування до цієї дати. Якщо суб'єкт господарювання застосовує цей Стандарт до 1 січня 2005 року, інформацію про цей факт слід розкривати.
- 61 МСФЗ 3 (переглянутий у 2008 р.) змінив параграф 5. Суб'єкт господарювання повинен застосовувати цю зміну до річних періодів, що починаються 1 липня 2009 р. або пізніше. Якщо суб'єкт господарювання застосовує МСФЗ 3 (переглянутий у 2008 р.) для більш раннього періоду, ця зміна має також застосовуватись до цього більш раннього періоду.
- 62 Суб'єкт господарювання повинен застосовувати ретроспективно у річних періодах, що починаються 1 січня 2009 р. або пізніше, такі зміни:
- вимоги параграфу 21А щодо підходу до умов не-набуття права;
 - переглянуті визначення „набувати (право)” та „умов набуття” у Додатку А;
 - зміни в параграфах 28 та 28А щодо анулювання.

Більш раннє застосування дозволяється. Якщо суб'єкт господарювання застосовує ці зміни за період, що починається до 1 січня 2009 р., цей факт потрібно розкривати.

Додаток А Визначення термінів

Цей додаток є невід'ємною складовою МСФЗ.

внутрішня вартість (intrinsic value)	Різниця між справедливою вартістю акцій, на які контрагент має право (умовне чи безумовне) підписатися або які він має право отримати, та ціною (якщо є), яку контрагент повинен (чи буде повинен) сплатити, за ці акції. Наприклад, опціон на акції з ціною виконання 15 ВО*, справедлива вартість яких становить 20 ВО, має внутрішню вартість 5 ВО.
дата надання (grant date)	Дата, на яку суб'єкт господарювання та інша сторона (включаючи працівника) укладають угоду про платіж на основі акцій , якщо суб'єкт господарювання та контрагент мають спільне розуміння умов угоди. На дату надання суб'єкт господарювання передає контрагентові право на грошові кошти або інструменти власного капіталу суб'єкта господарювання, за умов виконання визначених умов набуття права власності . Якщо така угода підлягає затвердженню (наприклад, акціонерами), тоді дата надання – це дата затвердження.
дата оцінки (measurement date)	Дата, на яку оцінюється справедлива вартість наданих інструментів власного капіталу для цілей цього МСФЗ. Стосовно операцій з працівниками та іншими особами, що надають подібні послуги , дата оцінки – це дата надання . Стосовно операцій зі сторонами, крім працівників (та тих, хто надає подібні послуги), дата оцінки – це дата, на яку суб'єкт господарювання отримує товари або контрагент надає послуги.
інструмент власного капіталу (equity instrument)	Будь-який контракт, який засвідчує залишкову частку в активах суб'єкта господарювання після вирахування всіх його зобов'язань**.
набувати (право) (vest)	Отримати право контрагента (згідно з угодою про платіж на основі акцій) отримувати грошові кошти, інші активи або інструменти власного капіталу суб'єкта господарювання відбувається, коли отримання права контрагента більше не залежить від виконання будь-яких умов набуття права .

* У цьому додатку грошові суми деноміновані у „валютних одиницях”;

** Концептуальна основа визначає зобов'язання як теперішню заборгованість суб'єкта господарювання, яка виникає в результаті минулих подій і погашення якої, як очікується, спричинить вибуття із суб'єкта господарювання ресурсів, які втілюють економічні вигоди (наприклад, відтік грошових коштів або інших активів цього суб'єкта господарювання).

наданий інструмент власного капіталу (equity instrument granted)	Право (умовне чи безумовне) на інструмент власного капіталу суб'єкта господарювання, надане ним іншій стороні за угодою про платіж на основі акцій.
ознака оновлення (reload feature)	Умова, яка передбачає автоматичне надання додаткових опціонів на акції кожного разу, коли утримувач здійснює раніше надані опціони, використовуючи акції суб'єкта господарювання, а не грошові кошти, з метою погашення ціни здійснення опціону.
операція, платіж за якою здійснюється на основі акцій (share-based payment transaction)	Операція, в якій суб'єкт господарювання отримує товари чи послуги як компенсацію за інструменти власного капіталу суб'єкта господарювання (в тому числі акції або опціони на акції) або купує товари чи послуги, беручи зобов'язання перед постачальником цих товарів чи послуг за суми, які розраховуються на основі ціни акцій або інших інструментів власного капіталу суб'єкта господарювання.
операція, платіж за якою здійснюється на основі акцій з використанням грошових коштів (cash-settled share-based payment transaction)	Операція , в якій суб'єкт господарювання купує товари або послуги, беручи на себе зобов'язання перевести грошові кошти або інші активи постачальникові цих товарів чи послуг на суми, які ґрунтуються на ціні (або вартості) акцій суб'єкта господарювання чи інших інструментів власного капіталу суб'єкта господарювання.
операція, платіж за якою здійснюється на основі акцій з використанням інструмента власного капіталу (equity-settled share-based payment transaction)	Операція, платіж за якою здійснюється на основі акцій і в якій суб'єкт господарювання отримує товари або послуги як компенсацію за інструменти власного капіталу суб'єкта господарювання (включаючи акції або опціони на акції).
опціон на акції (share option)	Контракт, який надає утримувачеві право (але не створює зобов'язання) підписатися на акції суб'єкта господарювання з фіксованою ціною або ціною, яку можна визначити на конкретний період.
опціон оновлений (reload option)	Новий опціон на акції , який надається, коли ціна здійснення попереднього опціону погашається акціями.

період набуття права (vesting period)	Період, протягом якого слід виконати всі визначені умови набуття права щодо угоди про платіж на основі акцій .
працівники та інші особи, які надають подібні послуги (employees and others providing similar services)	<p>Особи, які надають персональні послуги суб'єктові господарювання, а також:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) особи, що розглядаються як працівники для юридичних чи податкових цілей; б) особи, які працюють під керівництвом суб'єкта господарювання так само, як особи, які розглядаються як працівники для юридичних чи податкових цілей, або в) надані послуги, які подібні до послуг, наданих працівниками. <p>Цей термін охоплює, наприклад, увесь управлінський персонал, тобто тих осіб, які мають повноваження та є відповідальними за планування, управління та контроль усієї діяльності суб'єкта господарювання, включаючи невиконавчих директорів.</p>
ринкова умова (market condition)	Умова, від якої внутрішньо залежить ціна здійснення, передача права або здійснюваність інструмента власного капіталу , пов'язана з ринковою ціною інструментів капіталу суб'єкта господарювання, наприклад, отримання визначеної ціни акції або визначеної суми внутрішньої вартості опціону на акції або досягнення визначеної мети, яка базується на ринковій ціні інструментів власного капіталу стосовно індексу ринкових цін на інструменти капіталу інших суб'єктів господарювання.
справедлива вартість (fair value)	Сума, за якою можна обміняти актив, погасити заборгованість або надати інструмент капіталу в операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

угода про платіж на основі акцій (share-based payment arrangement)

Угода між суб'єктом господарювання та іншою стороною (включаючи працівника) про здійснення **операції, платіж за якою здійснюється на основі акцій**, яка тим самим надає право іншій стороні отримувати грошові кошти чи їх еквіваленти або інші активи суб'єкта господарювання за суми, які розраховуються на основі ціни акцій або інших **інструментів власного капіталу** суб'єкта господарювання, або отримувати **інструменти власного капіталу** суб'єкта господарювання, якщо виконуються визначені умови щодо набуття права (якщо вони є).

умови набуття права (vesting conditions)

Умови, які визначають, чи отримує суб'єкт господарювання послуги, які надають контрагенту право отримувати грошові кошти, інші активи або **інструменти власного капіталу** суб'єкта господарювання згідно з угодою про платіж на основі акцій. Умови набуття права є або умовами про стаж роботи, або про результати діяльності. Умови про стаж роботи вимагають від іншої сторони завершити визначений період надання послуг. Умови про результати діяльності вимагають від іншої сторони завершити визначений період надання послуг та виконати визначені контрольні показники результатів діяльності (наприклад, визначене збільшення прибутку суб'єкта господарювання за визначений період). Умова про показники діяльності може містити стан ринку.

Додаток Б Керівництво із застосування

Цей додаток є невід'ємною складовою МСФЗ.

Визначення справедливої вартості наданих інструментів власного капіталу

Б1 Параграфи Б 2–Б 41 цього додатка присвячені розгляду оцінки справедливої вартості наданих акцій і опціонів на акції, при цьому увагу зосереджено на конкретних умовах, які є спільними рисами для акцій і опціонів на акції, наданих працівникам. Отже, цей розгляд не є вичерпним. Крім того, оскільки питання оцінки, що розглядаються далі, зосереджуються на акціях і опціонах на акції, наданих працівникам, то виходимо з припущення, що оцінювання справедливої вартості акцій і опціонів на акції здійснюється на дату їх надання. Однак численні питання оцінки, що розглядаються далі (наприклад, визначення очікуваних коливань), також можуть застосовуватися і в контексті оцінки акцій і опціонів на акції, наданих іншим сторонам, ніж працівники, на дату, коли суб'єкт господарювання отримує товари або коли контрагент надає послуги.

Акції

Б2 Справедлива вартість акцій, наданих працівникам, має оцінюватися за ринковою ціною акцій суб'єкта господарювання (або за попередньо оціненою ринковою ціною, якщо з акціями суб'єкта господарювання не здійснюються операції на ринку), скоригованою для врахування умов, на яких ці акції були надані (за винятком умов набуття права, які виключаються з оцінки справедливої вартості відповідно до параграфів 19–21).

Б3 Наприклад, якщо працівник не має права на отримання дивідендів протягом періоду набуття права, такий фактор слід брати до уваги, оцінюючи справедливу вартість наданих акцій. Подібним чином, якщо на акції поширюються обмеження щодо передачі після дати набуття права власності, то цей фактор слід брати до уваги, але лише тією мірою, якою такі обмеження, що існують після дати набуття права власності на ці акції, впливатимуть на ціну, яку обізнані, незалежні і зацікавлені сторони будуть згодні сплатити за них. Наприклад, якщо з цими акціями здійснюються активні операції на глибокому і ліквідному ринку, то передача обмежень, чинних після набуття права власності, може несуттєво вплинути (або не вплинути взагалі) на ціну, яку обізнані, незалежні і зацікавлені сторони будуть згодні сплатити за ці акції. Обмеження стосовно передачі чи інші обмеження, що існують протягом періоду набуття права, не будуть братися до уваги під час оцінювання справедливої вартості наданих акцій на дату їх надання, оскільки ці обмеження спричинені умовами надання права, облік яких здійснюється відповідно до параграфів 19–21.

Опціони на акції

Б4 Для опціонів на акції, наданих працівникам, часто ринкових цін немає, оскільки умови, визначені для наданих опціонів, не застосовуються до опціонів, з якими

здійснюються операції на ринку. Якщо на ринку не здійснюються операції з опціонами з умовами, подібними до наданих опціонів, то справедливу вартість наданих опціонів оцінюватимуть із застосуванням моделі ціноутворення опціону.

- Б5 Суб'єкт господарювання повинен розглянути чинники, які бралися б до уваги обізнаними, незалежними і зацікавленими сторонами при виборі моделі ціноутворення опціону, яку слід застосувати. Наприклад, багато опціонів, що надаються працівникам, є довгостроковими і, як правило, підлягають реалізації протягом періоду між датою набуття права і завершенням строку чинності опціону, але часто реалізуються достроково. Ці чинники слід брати до уваги, оцінюючи справедливу вартість опціонів на дату надання. Для багатьох суб'єктів господарювання це може означати застосування формули Блека-Шоулза-Мертонна, яка не припускає можливості реалізації опціону до завершення строку його чинності і може неналежним чином відображати вплив очікуваної дострокової реалізації. Ця формула не припускає і можливості очікуваних коливань та зміни інших складових моделі, що може статися протягом строку чинності опціону. Однак на опціони на акції з відносно коротким строком дії угоди або ж на ті, що їх мають здійснити невдовзі після дати набуття права, визначені вище фактори можуть і не поширюватися. У таких випадках формула Блека-Шоулза-Мертонна може забезпечити визначення вартості, яка суттєво не відрізнятиметься від більш гнучкої моделі ціноутворення опціону.
- Б6 Усі моделі ціноутворення опціону щонайменше беруть до уваги такі фактори:
- ціну виконання опціону;
 - строк чинності опціону;
 - поточну ціну базових акцій;
 - очікувані коливання ціни на акцію;
 - очікувані за акціями дивіденди (якщо доречно);
 - безризикову ставку відсотка протягом строку чинності опціону.
- Б7 Слід брати до уваги й інші чинники, що їх розглядатимуть обізнані, незалежні і зацікавлені сторони, визначаючи ціну (за винятком умов набуття права власності й ознак оновлення, які не включаються до оцінки справедливої вартості відповідно до параграфів 19–22).
- Б8 Наприклад, опціон, наданий працівникові, як правило, не може бути здійсненим протягом визначених періодів (наприклад, протягом періоду набуття права або протягом періодів, визначених органами, які регулюють діяльність ринків цінних паперів). Цей фактор слід брати до уваги, якщо в протилежному випадку застосована модель ціноутворення базуватиметься на припущенні, що цей опціон може бути здійсненим у будь-який момент протягом його чинності. Однак, якщо суб'єкт господарювання застосовує модель ціноутворення опціону, яка оцінює опціони, що можуть бути здійсненими лише в кінці строку чинності опціону, тоді немає необхідності в коригуванні для врахування

неможливості здійснення опціонів протягом періоду набуття права (або протягом будь-яких інших періодів протягом строку чинності опціону) , оскільки ця модель виходить з припущення, що ці опціони не можуть бути здійсненими впродовж цих періодів.

- Б9 Аналогічно, іншим чинником, характерним для опціонів на акції, наданих працівникам, є можливість дострокового здійснення опціону (наприклад, через те, що опціон не підлягає вільній передачі, або якщо працівник у разі звільнення повинен здійснити всі опціони, на які він набув право). Ці впливи очікуваної дострокової реалізації слід брати до уваги, як зазначається в параграфах Б 16-Б 21.
- Б10 Чинники, що їх обізнані і зацікавлені учасники ринку не беруть до уваги при визначенні ціни опціону на акції (або іншого інструмента власного капіталу), не слід брати до уваги під час оцінювання справедливої вартості наданих опціонів на акції (або інших інструментів власного капіталу). Наприклад, у випадку опціонів на акції, наданих працівникам, чинники, які впливають на вартість опціону з точки зору одного окремо взятого працівника, не є доречними для визначення ціни, яку встановлять обізнані і зацікавлені учасники ринку.

Дані, що використовуються для моделей ціноутворення опціонів

- Б11 Мета оцінки очікуваних коливань і дивідендів за базовими акціями полягає у наближенні до очікувань, які могли б бути відображені на поточному ринку або враховані при обговоренні ціни обміну опціону. Подібним чином, мета оцінки впливу дострокового здійснення опціонів на акції працівників полягає в наближенні до очікувань з боку зовнішнього учасника, який має доступ до детальної інформації щодо підходів працівників до здійснення опціонів, якими він керуватиметься, виходячи з інформації, наявної на дату надання.
- Б12 Часто існує ймовірність щодо цілої низки ґрунтовних очікувань, які стосуються майбутніх коливань, дивідендів і підходів до здійснення. Якщо це так, слід обчислити очікувану вартість і зробити це шляхом зважування (оцінювання) кожної суми в межах діапазону відносно ймовірності її здійснення.
- Б13 Очікування стосовно майбутнього, як правило, базуються на попередньому досвіді і змінюються, якщо, очікується, що майбутнє обґрунтовано відрізнятиметься від минулого. За певних обставин фактори, що піддаються визначенню, можуть свідчити про те, що нескоригований історичний досвід є доволі поганою основою для прогнозування. Наприклад, якщо суб'єкт господарювання з двома різними видами бізнесу відчуває один з них, той, що порівняно з іншим був значно менш ризиковим, тоді історичні коливання можуть виявитися не кращою інформацією, на якій слід базувати ґрунтовні очікування щодо майбутнього.
- Б14 За інших обставин історичної інформації може взагалі не бути. Наприклад, щойно зареєстрований на фондовій біржі суб'єкт господарювання навряд чи матиме історичні дані щодо коливань ціни на його акції. Далі ми розглянемо

суб'єкти господарювання, які не зареєстровані або нещодавно зареєстровані на фондовій біржі.

- Б15 Зрештою, суб'єкт господарювання повинен не просто базувати оцінки коливань, підходів до здійснення та дивідендів на історичній інформації, а й урахувати міру, якою минулий досвід може бути ґрунтовно передбачуваним для майбутнього досвіду.

Очікуване дострокове здійснення

- Б16 Працівники часто здійснюють опціони на акції достроково з різних причин. Наприклад, опціони працівників на акції часто не підлягають передачі. Саме це часто є причиною дострокового здійснення опціонів на акції, оскільки це єдиний спосіб ліквідації їх позиції. Крім того, від працівників, які звільняються, часто вимагають здійснення будь-яких опціонів, на які вони набули прав, протягом короткого проміжку часу, а інакше вони втрачають право опціону на акції. Цей фактор також служить причиною дострокового здійснення опціонів на акції. До інших чинників, які спричиняють дострокове здійснення, належать уникнення ризику і недостатність диверсифікації матеріальних цінностей.
- Б17 Способи врахування впливу очікуваного дострокового здійснення залежать від типу застосованої моделі ціноутворення опціону. Наприклад, очікуване дострокове здійснення може враховуватися шляхом застосування оцінки очікуваного строку опціону (для опціону на акції працівника це час від дати надання до дати очікуваної реалізації опціону), що є даними для моделі ціноутворення опціону (наприклад, формули Блека-Шоулза-Мертон). В якості альтернативи, очікуване дострокове здійснення опціону може моделюватися на основі біномної чи подібної моделі ціноутворення опціону, яка базуватиметься на даних щодо строку дії угоди.
- Б18 Чинники, які слід брати до уваги, оцінюючи дострокове здійснення, такі:
- а) тривалість періоду набуття права, оскільки опціони на акції, як правило, не можуть бути здійснені до завершення періоду набуття права. Отже, визначення результатів оцінювання очікуваного дострокового здійснення базується на припущенні, що право на опціон буде набути. Результати умов набуття права розглядаються в параграфах 19–21;
 - б) середня тривалість часу, протягом якого опціони залишалися нездійсненими в минулому;
 - в) ціна базових акцій. Досвід може свідчити, що працівники виявляють тенденцію до здійснення опціонів, коли ціна акцій сягає визначеного рівня, вищого від ціни здійснення;
 - г) рівень працівників у організації. Наприклад, досвід може свідчити, що працівники вищого рівня виявляють тенденцію до більш пізнього здійснення опціонів, порівняно з працівниками нижчих рівнів (розглядається далі в параграфі Б 21);

- г) очікувані коливання базових акцій. Працівники часто можуть виявляти тенденцію до дострокового здійснення опціонів на акції з вищим коливанням ціни, порівняно з менш волатильними акціями.
- Б19 Як зазначалося у параграфі Б 17, вплив дострокового здійснення опціонів слід брати до уваги, застосовуючи оцінку очікуваної чинності опціону, дані за якою вводяться до моделі і ціноутворення опціону. Оцінюючи очікувану чинність опціону на акції, наданого групі працівників, суб'єкт господарювання може базувати цю оцінку на відповідній середньозваженій очікуваній чинності для всієї групи працівників або ж на відповідних середньозважених очікуваних строках чинності для підгруп працівників усередині цієї групи, виходячи з більш деталізованих даних щодо підходів працівників (розглядається далі).
- Б20 Розмежування наданого опціону за групами працівників з відносно однорідними підходами, ймовірно, є важливим. Вартість опціону не є лінійною функцією строку опціону; вартість зростає темпами, що зменшуються в міру збільшення строку. Наприклад, за рівності всіх припущень, дворічний опціон не є вдвічі дорожчим від однорічного, хоча його вартість вища від вартості однорічного опціону. Це означає, що обчислення оціночної вартості на основі самого тільки середньозваженого строку чинності, який включає надто різні за строками окремі опціони, призведе до завищення загальної справедливої вартості наданих опціонів на акції. Розмежування наданих опціонів на кілька груп, кожна з яких міститиме відносно вузький діапазон строків, включених до показника середньозваженого строку, зменшує це завищення.
- Б21 Подібними міркуваннями слід керуватися і при застосуванні біномної чи подібної моделі. Наприклад, досвід суб'єкта господарювання, який широко користується наданням опціонів на акції працівникам усіх рівнів, може свідчити, що працівники вищого рівня виявляють тенденцію довше утримувати власні опціони, порівняно з працівниками середнього рівня, а працівники нижчого рівня демонструють тенденцію більш ранньої реалізації, ніж будь-яка інша група. Крім того, працівники, які заохочуються до утримання мінімальної кількості інструментів власного капіталу їх роботодавця (опціони включно), або ж від яких це вимагається, можуть (у середньому) реалізувати ці опціони пізніше, ніж працівники, на яких не поширюється таке положення. У таких ситуаціях розмежування опціонів на групи за їх власниками з відносно однорідними характеристиками забезпечить точнішу оцінку загальної справедливої вартості цих наданих опціонів на акції.

Очікувані коливання

- Б22 Очікувані коливання є оцінкою суми, на яку змінюватиметься, за очікуваннями, ціна протягом періоду. Оцінка коливань, яка застосовується в моделях ціноутворення опціону, є річним стандартним відхиленням постійно обчислюваної за формулою складних відсотків норми прибутку на акцію за певний період. Коливання, як правило, приводять на річній основі, яка є порівняльною, незалежно від періоду часу, використаного для розрахунку (наприклад, денне, тижневе або щомісячне спостереження ціни).

- Б23 Норма прибутку (яка може бути позитивною або негативною) на акцію визначає, якими були вигоди, отримані акціонером у певному періоді у вигляді дивідендів та збільшення (або зменшення) ціни акцій.
- Б24 Очікувані на річній основі коливання акцій є діапазоном, у межах якого постійне зменшення річної норми прибутку на акцію, обчислюваної за формулою складних відсотків, очікується протягом приблизно двох третин цього часу. Наприклад, якщо коливання акції з очікуваною постійно обчислюваною за формулою складних відсотків нормою прибутку на акцію у 12 відсотків становлять 30 відсотків, це означає, що ймовірність норми доходності цієї акції за один рік знаходиться у межах 18 відсотків (12%-30%) і 42 відсотків (12% + 30%), приблизно дорівнює двом третинам. Якщо на початок року вартість акції становить 100 ВО, а дивіденди не виплачувалися, то на кінець року слід очікувати ціну акції в межах 83,53 ВО ($100 \text{ ВО} \times e^{-0,18}$) і 152,20 ВО ($100 \text{ ВО} \times e^{0,42}$) протягом приблизно двох третин цього часу.
- Б25 Чинники, які слід брати до уваги, оцінюючи очікувані коливання, такі:
- очікувану волатильність опціонів на акції, які обертаються на фондовому ринку з акціями суб'єкта господарювання, або інших торгових інструментів суб'єкта господарювання з характеристиками опціону (такі як боргове зобов'язання, що конвертується), якщо вони є;
 - історичні коливання ціни на акції за найостанніший період, які загалом відповідають очікуваному строку опціону (з урахуванням строку дії опціону відповідно до угоди, що залишився, і впливу очікуваного дострокового здійснення);
 - час, протягом якого акції суб'єкта господарювання обертаються на фондовому ринку. Суб'єкт господарювання, який є новозареєстрованим учасником фондового ринку, може мати високий показник історичних коливань, порівняно з подібними суб'єктами господарювання, які були зареєстровані раніше. Подальше керівництво для суб'єктів господарювання, які є новозареєстрованими учасниками фондового ринку, наводиться далі;
 - тенденція коливань, які повертаються до своїх середніх значень (наприклад, до довгострокового середнього рівня) та інші чинники, які свідчать про те, що очікувані майбутні коливання можуть відрізнитися від минулих коливань. Наприклад, якщо ціна акції суб'єкта господарювання демонструвала виключно високі коливання протягом певного періоду часу, спричинені невдалою спробою поглинання (злиття) або ж реструктуризацією, то такий період не слід брати до уваги, обчислюючи історичні середні річні коливання;
 - належні і регулярні інтервали, які застосовуються для спостереження цін. Спостереження цін має бути послідовним від одного періоду до іншого. Наприклад, суб'єкт господарювання може використовувати ціну на кінець кожного тижня або найвищу ціну за кожен тиждень, але йому не слід використовувати ціну на кінець тижня для одного періоду в кілька тижнів і

найвищу ціну для іншого. Крім того, спостереження цін слід наводити в тій самій грошовій одиниці, що й ціну виконання.

Новозареєстровані учасники фондового ринку

Б26 Як зазначалося в параграфі Б 25, суб'єкт господарювання повинен розглядати історичне коливання ціни на акції за найостанніший період, яке загалом відповідає очікуваному строку опціону. Якщо новозареєстрований суб'єкт господарювання не має достатньої інформації щодо історичного коливання, він, однак, повинен обчислити історичне коливання для якнайдовшого наявного періоду торгових операцій. Такий суб'єкт господарювання також може розглядати історичне коливання подібних суб'єктів господарювання за відповідні порівнювальні періоди їх існування. Наприклад, суб'єкт господарювання, який був зареєстрований лише рік тому і надає опціони з середнім очікуваним строком у п'ять років, може розглядати модель і рівень історичного коливання, яке демонструють суб'єкти господарювання цієї ж галузі у перші шість років обертання їх акцій на ринку.

Суб'єкти господарювання, акції яких не котируються на біржі

Б27 Суб'єкти господарювання, акції яких не котируються на біржі, не матимуть історичної інформації, яку можна було б розглянути, оцінюючи очікуване коливання. Натомість можна розглянути інші чинники, наведені далі.

Б28 У деяких випадках суб'єкт господарювання, акції якого не котируються на біржі і який регулярно випускає опціони на акції або акції для працівників (чи інших сторін), може створювати внутрішній ринок для своїх акцій. Волатильність цін цих акцій можна враховувати, оцінюючи очікувану волатильність.

Б29 Крім того, оцінюючи очікуване коливання, суб'єкт господарювання може розглядати історичне або очікуване коливання, що демонструють інші подібні суб'єкти господарювання, акції яких котируються на біржі і щодо яких є інформація про опціони на акції або акції. Такий підхід буде доречним, якщо суб'єкт господарювання базує ціну своїх акцій на ціні подібних суб'єктів господарювання, акції яких котируються на біржі.

Б30 Якщо суб'єкт господарювання не базує ціну своїх акцій на ціні подібних суб'єктів господарювання, акції яких котируються на біржі, а натомість використовує іншу методологію оцінювання для оцінки своїх акцій, такий суб'єкт господарювання повинен забезпечити відповідність оцінки очікуваного коливання і методології оцінювання. Наприклад, суб'єкт господарювання може оцінювати свої акції на основі оцінки чистих активів або ж прибутку. В такому випадку може розглядатись очікувана волатильність таких чистих активів чи прибутку.

Очікувані дивіденди

Б31 Урахування або ж неврахування очікуваних дивідендів під час оцінювання справедливої вартості наданих акцій або опціонів на акції залежить від того, чи має контрагент право на дивіденди або на їх еквіваленти.

- Б32 Наприклад, якщо працівникам були надані опціони і вони мають право на дивіденди за базовими акціями або на еквіваленти дивідендів (які можуть виплачуватися грошовими коштами або застосовуватися для зменшення ціни реалізації) між датою надання і датою здійснення, оцінка такого наданого опціону має здійснюватися так, наче виплата дивідендів за базовими акціями не передбачається, тобто витрати за очікуваними дивідендами, дорівнюватимуть нулю.
- Б33 Подібним чином, коли оцінюють справедливу вартість акцій, наданих працівникам, на дату надання, то коригування за очікуваними дивідендами не вимагається, якщо працівник має право на одержання дивідендів, що виплачуються протягом періоду набуття права.
- Б34 І навпаки, якщо працівник не має права на дивіденди чи їх еквіваленти, що виплачуються протягом періоду набуття права (а в разі опціону – до його здійснення), то очікувані дивіденди слід брати до уваги, оцінюючи справедливу вартість акцій або опціонів на дату надання. Це означає, що оцінюючи справедливу вартість наданого опціону, очікувані дивіденди слід включати до застосованої моделі ціноутворення опціону. Оцінюючи справедливу вартість наданих акцій, суму оцінки зменшують на теперішню вартість дивідендів, очікуваних до виплати протягом періоду набуття права.
- Б35 Моделі ціноутворення опціону, як правило, вимагають визначення очікуваного доходу у вигляді дивідендів. Однак ці моделі можна змінити і замість очікуваного доходу використати суму очікуваних дивідендів. Суб'єкт господарювання може використовувати очікувані доходи або ж очікувані виплати. Якщо суб'єкт господарювання використовує виплати, йому слід розглянути свою історичну модель збільшення дивідендів. Наприклад, якщо політика суб'єкта господарювання полягала в збільшенні дивідендів приблизно на 3 відсотки на рік, то оцінка вартості опціону не повинна виходити з припущення про фіксовану суму дивідендів протягом усього періоду чинності опціону, якщо тільки не існує свідчень на підтримку такого припущення.
- Б36 Загалом припущення щодо очікуваних дивідендів має базуватися на інформації, що оприлюднюється. Суб'єкт господарювання, який не виплачує дивіденди і не планує це робити, повинен виходити з припущення, що очікуваний дохід від дивідендів дорівнює нулю. Однак новоутворений суб'єкт господарювання, який не має попередньої історії виплати дивідендів, може очікувати розпочати виплату дивідендів протягом очікуваного строку чинності опціонів на акції, наданих його працівникам. Такий суб'єкт господарювання повинен застосовувати середній показник свого минулого доходу у вигляді дивідендів (нуль) і середній дохід у вигляді дивідендів відповідної порівняльної категорії працівників.

Безризикова ставка відсотка

- Б37 Як правило, безризиковою ставкою відсотка є очікуваний дохід за чинними державними цінними паперами з нульовим купоном тієї країни, у грошовій

одиниці якої виражена ціна виконання, зі строком, що залишився і що дорівнює очікуваному строку опціону, оцінка якого здійснюється (на основі строку чинності, що залишився для даного опціону, з урахуванням впливу від очікуваного дострокового здійснення). Якщо таких державних цінних паперів немає або якщо є певні обставини, які свідчать про неможливість репрезентативного використання державних цінних паперів з нульовим купоном, оскільки він не відображає безризикову ставку відсотка (наприклад, у країнах з високим рівнем інфляції), може виникнути необхідність використання відповідного замітника. Так само, відповідний замітник слід використовувати, якщо учасники ринку віддають перевагу здебільшого саме цьому замітникові для визначення безризикової ставки відсотка, а не користуються очікуваним доходом за державними цінними паперами з нульовим купоном для оцінювання справедливої вартості опціону зі строком чинності, який дорівнює очікуваному строку чинності оцінюваного опціону.

Вплив структури капіталу

- Б38 Як правило, опціони на акції, які котируються на біржі, продаються третіми сторонами, а не суб'єктом господарювання. При здійсненні таких опціонів продавець надає акції власникові опціону. Ці акції купують в існуючих акціонерів. Таким чином, реалізація опціонів на акції не призводить до розбавлення акцій.
- Б39 І навпаки, якщо опціони на акції продаються суб'єктом господарювання, то випуск нових акцій здійснюється, коли ці опціони вже здійснено (фактично випущені або ж випущені по суті, якщо використовуються акції, викуплені раніше й утримувані в портфелі). Враховуючи, що акції будуть випущені за ціною здійснення, а не за ринковою ціною на дату здійснення, таке фактичне або потенційне розбавлення може знизити ціну акції так, що власник опціону не отримає значного доходу при здійсненні, який він міг би отримати в результаті здійснення подібного опціону, який котирується на біржі й не розбавляє ціну акцій.
- Б40 Суттєвість такого впливу на ціну наданих опціонів на акції залежить від багатьох чинників, зокрема таких, як кількість нових акцій, які будуть випущені після здійснення опціону, порівняно з кількістю акцій, які вже існують. Крім того, якщо ринок уже очікує надання опціону, то такий ринок може врахувати потенційне розбавлення і включити його в ціну акцій на дату надання.
- Б41 Однак суб'єкт господарювання повинен розглядати можливість впливу розбавлення акцій на майбутнє здійснення наданих опціонів на акції, а саме на їх оцінену справедливу вартість на дату надання. Моделі ціноутворення опціону можуть бути адаптовані для врахування такого потенційного розбавляючого впливу.

Зміни в строках і умовах угод, платежі за якими здійснюються на основі акцій з використанням інструментів власного капіталу

- Б42 Як вимагає параграф 27, незалежно від будь-яких змін в строках та умовах, на яких були надані інструменти власного капіталу, або ануляції чи розрахунку за цими наданими інструментами власного капіталу, суб'єкт господарювання повинен визнавати як мінімум отримані послуги, оцінені за справедливою вартістю наданих інструментів капіталу на дату надання, якщо тільки не відбувається набуття права на ці інструменти власного капіталу через невиконання умов набуття права (іншого, ніж стан ринку), визначеного на дату надання. Крім того, суб'єкт господарювання повинен визнавати впливи змін, які збільшують загальну суму справедливої вартості угоди, платіж за якою здійснюється на основі акцій або ж яка забезпечує інші вигоди для працівника.
- Б43 Для застосування вимог параграфа 27:

- а) якщо зміни збільшують справедливу вартість наданих інструментів власного капіталу (наприклад, шляхом зменшення ціни здійснення), оцінену безпосередньо перед або після таких змін, то суб'єкт господарювання повинен включати приріст наданої справедливої вартості до оцінки суми, визнаної за послугами, отриманими на відшкодування наданих інструментів капіталу. Приріст наданої справедливої вартості є різницею між справедливою вартістю зміненого інструмента власного капіталу і справедливою вартістю первісного інструмента власного капіталу, обидві з яких оцінюються на дату зміни. Якщо зміна відбувається протягом періоду набуття прав, тоді зростаюча надана справедлива вартість включається до оцінки суми, визнаної за послугами, отриманими протягом періоду від дати зміни до дати набуття права на змінений інструмент власного капіталу, яка додається до суми, що базується на справедливій вартості первісних інструментів капіталу на дату надання, яка визнається протягом решти первинного періоду набуття прав. Якщо зміна відбувається після дати набуття права, тоді збільшена надана справедлива вартість визнається негайно або протягом періоду набуття прав (якщо працівник повинен відпрацювати додатковий строк для того, щоб мати беззастережне право на ці змінені інструменти власного капіталу);
- б) подібним чином, якщо така зміна збільшує кількість наданих інструментів власного капіталу, то суб'єкт господарювання повинен включати справедливу вартість додаткових наданих інструментів капіталу, оцінених на дату зміни, до оцінки суми, визнаної за послугами, отриманими як відшкодування за надані інструменти власного капіталу, відповідно до вимог, наведених вище в пункті а). Наприклад, якщо зміна відбувається протягом періоду набуття права, то справедлива вартість додаткових наданих інструментів капіталу включається до оцінки суми, визнаної за послугами, отриманими в період від дати зміни до дати набуття права на додатковий інструмент капіталу, додатково до суми, яка базується на справедливій вартості первісно наданих інструментів власного капіталу на

дату надання, яка визнається протягом тієї частини первісного періоду набуття права, що залишилися;

- в) якщо суб'єкт господарювання змінює умови набуття права у спосіб, який забезпечує переваги працівникові, наприклад, шляхом скорочення періоду набуття права або вилученням умови щодо результатів діяльності (інших, ніж спричинених станом ринку, зміни в якому відображаються в обліку відповідно до параграфу а) вище), то, виконуючи вимоги, визначені у параграфах 19–21, суб'єкт господарювання повинен урахувати змінені умови набуття права.

Б44 Крім того, якщо суб'єкт господарювання змінює строки чи умови наданих інструментів власного капіталу в спосіб, який зменшує загальну суму справедливої вартості угоди, платіж за якою здійснюється з використанням наданих інструментів власного капіталу або ж в інший спосіб, який не забезпечує переваги працівникові, то такий суб'єкт господарювання повинен продовжувати відображати в обліку отримані послуги як відшкодування за надані інструменти власного капіталу так, ніби цих змін не було (за винятком ануляції деяких або всіх наданих інструментів власного капіталу, які треба обліковувати відповідно до параграфу 28). Наприклад:

- а) якщо зміни призводять до зменшення справедливої вартості наданих інструментів власного капіталу, оцінених безпосередньо до та після такої зміни, то суб'єкт господарювання не повинен урахувати таке зменшення справедливої вартості і має надалі оцінювати суму, визнану за послугами, отриманими як відшкодування за надані інструменти власного капіталу, на основі справедливої вартості наданих інструментів власного капіталу на дату їх надання;
- б) якщо зміни призводять до зменшення кількості наданих працівникові інструментів власного капіталу, таке зменшення слід відображати в обліку як ануляцію цієї частки наданих інструментів власного капіталу, відповідно до вимог параграфу 28;
- в) якщо суб'єкт господарювання змінює умови набуття права в спосіб, який не забезпечує переваги працівникові, наприклад, збільшуючи період набуття права або змінюючи чи додаючи умови щодо результатів діяльності (інші, ніж спричинені станом ринку, зміни в якому відображаються в обліку відповідно до параграфу а) вище), тоді суб'єкт господарювання, виконуючи вимоги, визначені у параграфах 19–21, не повинен враховувати змінені умови набуття права.